

Újratöltődés – megújulás – fennmaradás: a magyarországi tájházak fenntarthatóság szempontú vizsgálata

SZEIDL Klaudia¹

DOI: [10.29180/978-615-6342-76-8_33](https://doi.org/10.29180/978-615-6342-76-8_33)

Absztrakt

Napjainkban a helyi közösség aktivitásán alapuló tájházak funkciójának paradigmaváltása figyelhető meg, hiszen egy hosszútávon fenntartható intézmény számára nélkülözhetlenné váltak olyan szolgáltatások bevezetése, melyek a tárgyi és szellemi kultúra megismertetésén túl igazodnak a nemzetközi látogatói trendekhez, illetve a helyi közösség igényeihez. A magyarországi tájház-hálózat egyedülálló példát mutat a népi építészeti és szellemi kultúrának a továbbéltesére, bemutatására és közösségi célú hasznosítására. Jelen kutatás a magyarországi tájházak hosszútávú fennmaradásának útjának lépéseit kívánja feltárni. Kiemelve azon tényezőket, amelyek megalapozzák és elősegítik a muzeális intézményként és kulturális térként értelmezett „élő” tájházak kialakulását és üzemeltetését. A kutatás eredményeként felvázolásra kerül a fenntartható tájház üzemeltetésének főbb szempontja, miszerint a hosszútávú eredményesség kiindulópontja az újratöltődés, a megújulás és a fennmaradást támogató szemléletű tájház vezetés, melynek nélkülözhetetlen eleme a szakmai szervezetek által nyújtott támogatás és iránymutatás.

Kulcsszavak: tájház, tájház üzemeltetés, sikertényező, paradigmaváltás

Bevezetés

Egy ország globális és lokális kulturális kínálata nagymértékben függ a társadalmi összetettségétől és az etnikai szerkezetétől, hiszen a sajátos szokásvilággal rendelkező népcsoportok határozzák meg az egyes desztinációk egyediségét és turisztikai attrakciókínálat sokaságát. Hazánk egyik ilyen egyedisége a magyarországi népcsoportok és nemzetiségek örökségeit bemutató tájházak. Az UNESCO Világörökség Magyar Várományos Listáján szereplő tájház hálózat a közösségi identitás kollektív emlékezet tere, továbbá a helytörténeti, a nemzetiségi és a mikrotörténelem tárgyiasulásaként értelmezhető (Schultz & Szeidl, 2020). A tájházban őrzött és bemutatott tárgyiasult nemzetiség kultúra jelentős szerepet játszik a közösség identitástudat formálódásában és erősítésében.

¹ Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Turizmus Tanszék, ORCID ID 0000-0002-5581-3645, e-mail: szeidl.klaudia@uni-bge.hu

Magyarországi tájházak elméleti megközelítése

Tájház fogalmi lehatárolása

Egy település, vagy tájegység helyi értékeinek megőrzésére és bemutatására szolgáló tájházak fogalmi keretének megállapítása széleskörűen értelmezhető. A magyar közművelődési törvény értelmében „a tájház egy olyan közérdekű muzeális kiállítóhely, amely a miniszter engedélyével jogosult a kulturális javak, régészeti lelőhelyek, illetőleg épületek vagy épületegyüttesek tartozékaival és berendezéseikkel együtt történő bemutatására (1997. évi CXL. magyar közművelődési törvény 48.§ (3) bekezdés, 1997).” A Magyarországi Tájházak Szövetségének alapszabálya a következőképpen határozza meg a tájház fogalmát: „a tájházak olyan szabadtéri néprajzi gyűjtemények, amelyek a helyben összegyűjtött és megőrzött tárgyakkal az adott település vagy tájegység hagyományos tárgyi kultúráját, a népi építészet szempontjából jelentős (esetleg népi műemléknek minősített) épületekben berendezett lakásbelsőket, műhelyeket, gazdasági épületeket vagy egyszerűbb ipari létesítményeket mutatnak be (Szabylár, 2006, p. 2)”. Ennek függvényében a tájházak esetében nem csak az épületben található a kiállítás, hanem maga az épület is a kiállítás tárgyát képezi (Balassa, 1981). A tájház minden esetben helyben megőrzött ún. „in situ” építmény, amely legalább egy helyisége eredeti, az adott településről vagy tájegységről származó tárgyakkal enteriorként van berendezve (Bereczki, 2009). A kiállítótér célja a helyi közösség népi kultúrájának szemléltetése, az adott közösség tárgyi és szellemi értékeinek a megőrzése és bemutatása a helyi lakosok és a településre érkező turisták számára (Füzes, 1997; Szeidl & Aubert, 2018).

Tájház mozgalom hazánkban

A 19. század második felében falusi népi építészet felmérése több néprajzi területen viszonylag egyszerre indult el, majd a nagy érdeklődésre tekintettel a svéd származású Arthur Haselius 1891-ben létrehozta az első szabadtéri néprajzi múzeumot (Füzes, 1997). Magyarországon a szabadtéri múzeumok története az 1896-os Ezredéves Országos Kiállítás keretében megalkotott Néprajzi Faluig vezethető vissza. Ezzel szemben a tájházak megjelenése az 1930-as évekre tehető. Ekkoriban nyitotta meg kapuit hazánk első két tájháza, a balassagyarmati Palóc Múzeum udvarán felállított Palóc ház és a veszprémi Bakony ház. A tájházak létesítésének jogi keretét az 1949-es műemléki törvény alapozta meg, amely definiálta a népi műemlék fogalmát, továbbá kimondta, hogy a néprajzi jelentőségű építészeti emlékeket is megilleti a műemléki védelem (Kállai, 2010). 1962-ben kiépült a megyei múzeumok hálózata, mely egyfajta keretként szolgált a szakmai tudás biztosítását illetően. A nagyvázsonyi Schumacher-ház felújítása során alkalmazták elsőként a műemlék-helyreállítás módszerét, melynek köszönhetően létrejött első eredeti helyszínen megőrzött „in situ” tájház (Bereczki, 2009; Szeidl & Aubert, 2020). A Minisztertanács 1974-ben kiadott anyagi forrást biztosító határozata tovább erősítette a tájház alapítás kezdeti hullámát. Közel 10 év alatt több mint 200 tájház működését engedélyezték, melyről Balassa (1997) is említést tett: „a tájházak a magyar múzeumok legdinamikusabban gyarapódó intézményei (Balassa, 1997, p. 137)”. Kezdetben a tájházak a múzeumi funkción túl nem töltöttek be egyéb

funkciót a települések kulturális életében, így a helyiek érdeklődés törvényszerűen lecsökkent (Bereczki, 2009; Szeidl & Aubert, 2020).

A rendszerváltás időszaka negatívan érintette a hazai tájházakat. Egyrészt anyagi nehézségeket okozott a megyei múzeumok forrásmegvonása, másrészt a tájházak többsége a települési önkormányzatok fenntartásába került, azonban az intézmények pénzügyi, politikai okokból, vagy egyszerű gondatlanság miatt nem kapták meg a szükséges támogatást (Szeidl & Aubert, 2018). Az anyagi és szakmai erőforrások hiányában a tájházak állapota leromlott és a tájház-hálózat sorvadásnak indult. Az ezredforduló idején helyi identitás felerősödésének következtében egyre több település lakossága figyelt fel saját kulturális értékeinek védelmére. A 2000-es években közel 50 újonnan alapított tájház kapta meg a működési engedélyét. A fellendülést több tényező együttes hatása eredményezte: a tulajdonviszonyok rendeződése, az Európai Unió programokban megjelenő pályázati források, a helyi identitás újbóli felerősödése és a civil szervezetek, helyi lakosság összefogása. (Bereczki, 2009; Szeidl & Aubert, 2019). A tájházak a helyi nemzetiségi kultúra egyfajta jelképévé váltak a településeken. Az intézmények közkedveltek az odalátogató vendégek körében, akik szeretik megtekinteni a hagyományokra épülő kultúrműsorokat, megismerni speciális nemzetiségi ételeket, s mind ezt autentikus környezetben (Kállai, 2010).

Magyarországi Tájház Hálózat

A magyar táj egykori építészetének kultúráját bemutató tájházak hűen őrzik egyfelől a hagyományos vidéki mezőgazdasági életmód sajátosságait – ma már többnyire csak a különféle védelem alatt álló épületekben/épületegyüttesekben, vagy néhány esetben külön településrészen maradtak fenn –, másfelől a tájegységekre és a nemzetiségekre jellemző építészeti stílusjegyeket, kiegészítve a népcsoport hagyományaival, szokásrendszerével és kultúrájával. E komplex kulturális értékrendszer megóvására született meg a Magyarországi Tájház Hálózat, amely fokozatosan épült ki a 20. század második felében. Az országos hálózat létrejöttét és terjeszkedését szorgalmazta az értékmegőrzés új irányzata, miszerint a múltat idéző épületeket és a korhoz kapcsolódó tárgyakat az eredeti helyükön kell megőrizni és bemutatni az érdeklődőknek. A tájházak bemutatják az egyes tájegységek (pl.: Sárköz, Nyírség), néprajzi csoportok (pl.: palóc, matyó), nemzetiségek (pl.: német, szlovák, horvát, román, ruszin), valamint a különféle népi mesterségek (pl.: fazekas, kovács, képfestő, fafaragó) jellegzetes épületeit, tárgyi és szellemi kultúráját. A magyarországi tájház hálózat nemzetközi viszonylatban is példaértékű, hiszen az ország sokszínű kultúrájának a megőrzésére, továbbadására és közösségi célú hasznosításra szolgál. Erről tesz tanúbizonyságot, hogy a magyarországi tájház hálózat a 27/2015. (VI.2.) MvM a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló rendelet határozata alapján felkerült az UNESCO Világörökség Várományos listájára. Annak ellenére, hogy a hálózat több száz taggal rendelkezik, erre a listára csupán azok a tájházak kerülhettek fel, amelyek mind az épület és gazdasági épületek, mind pedig a bemutatott enteriőrök tekintetében kiemelkedőek és a legmagasabb szakmai elvárásoknak is megfelelnek. Ennek értelmében az UNESCO Világörökség Várományos listáján 109 tájház szerepel (27/2015. (VI.2.) MvM a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló rendelet 2015).

Módszertan

A kutatás központi kérdésköre a fenntartható tájház kulcsfontosságú lépéseinek a feltérképezése volt. A vizsgálat során kvantitatív és kvalitatív módszerek kerültek alkalmazásra. A magyarországi tájházak etnográfiai súlyát mutatja, hogy az elmúlt évtizedekben számtalan történész, geográfus és néprajzkutató végzett különféle megközelítésű felméréseket, vizsgálatokat e témakörben, melyek a szekunder forrásvizsgálat kiindulópontjaként szolgáltak. A rendelkezésre álló szakirodalom összegzését követően terepi felmérésekre és szakértői interjúk lefolytatására került sor. A szakmai szervezetek vezetőivel, valamint 10 tájház vezetőjével készített mélyinterjú eredményeként pontos és aktuális kép rajzolódott ki a hosszútávon fenntartható tájházhoz vezető út lépéseiről.

Eredmények

A magyarországi tájházak válaszút előtt állnak. Ahhoz, hogy az intézmények fennmaradjanak, továbbra is megőrizzék a nemzetiségek értékeit és bemutassák azokat a látogatók számára egyre fontosabbá válik a tájházak szolgáltatásainak, programkínálatának az újragondolása, átszervezése. Mind a nemzetiség tagjai mind pedig a turisztikai kereslet számára nélkülözhetetlen az élményszerzés, az új dolog ismeretének az elsajátítása. Éppen ezért előrevetíthető, hogy a jövőben azok a tájházak tekinthetők sikeres intézménynek, attrakciónak, melyek nyitnak a mai keresleti trendek felé és valamely formában bekapcsolódnak a turisztikai kínálatba.

Az 1. ábrán látható a hosszútávon fenntartható és fennmaradó tájház fejlődésének és üzemeltetésének főbb szempontjai és lépései, amely a primer vizsgálat eredményének összegzéseként került felvázolásra. A szakértői interjúk és a terepi felmérések során szerzett információk alapján a sikeres tájház életútja három fő alappillérre támaszkodik. A fejlődés kezdeti lépése az „*újrátöltődés*”, ami az identitástudat erősödéseként, a civil szervezetek aktivitásának mértékéeként és a helyi közösség motivációjának meglétékeként értelmezhető. E három tényező hiányában nem beszélhetünk sikeres tájház jövőjéről, hiszen a személyes kapcsolódás, az értékmentés és a megőrzésre irányuló akarat a tájház létezésének alapját jelenti. Mind a helyi közösség tagjait, mind pedig a turisták igényeinek kielégítését szolgálja a „*megújulás*”, azaz a keresleti trendekhez való igazodás és alkalmazkodás, beleértve a tájház fizikai környezetének felújítását, az interpretációs eszközkészlet alkalmazását a kiállítóterekben, valamint a látogató orientált programkínálat kialakítását. Végezetül igen fontos lépés a „*fennmaradás*” biztosítása, vagyis a tájház sikeres vezetését támogató pénzügyi szükséglet megteremtése és a szakképzett munkaerő alkalmazása, az elérhető képzésfejlesztési lehetőségek igénybevétele. Mindezeket megvalósítását és biztosítását támogatják a szakmai szervezetek, különös tekintettel a Magyarországi Tájházak Szövetsége és a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága. A szervezetek elhivatottan segítik a hazai és határon túli tájházak mindennapos munkáját és a kihívásokra való gyors és szakszerű reagálást. Ennek céljából számtalan információs napot,

tájékoztatót, illetve szakmai napot tartanak, ahol a tájház vezetők és dolgozók a szakmai ismeretek bővítésén túl megismerhetnek számtalan jó gyakorlatot, valamint a szervezetek közreműködésével kiépíthetik szakmai kapcsolathálójuk, amely tovább erősíti a tájház-hálózat szakmai potenciálját.

3. ábra: A fenntartható tájház üzemeltetésének főbb szempontjai

Forrás: saját szerkesztés, 2023

„Újratöltődés” – közösségi hagyományápolás támogatása

A rendszerváltást okozta negatív hatások megállításában és megszüntetésében fontos szerepet játszott a helyi közösségek identitástudat ébredése és felerősödése, melynek háttérében a nemzetiségi értékvédelmet támogató politikai intézkedések és a civil szervezetek aktív munkája áll. Az előtérbe kerülő értékmentés egyik fő helyszínévé váltak a tájházak, amelyek az újratöltött lendület és akarterőnek köszönhetően ismét virágzásnak indultak. A tematikus programkínálat megjelenése révén újra növekedésnek indult a tájházak iránti érdeklődés, amely megalapozza a további megújulást, fejlesztéseket és bővítéseket.

„Megújulás” – tájházi környezet újracsomagolása

Esztétikus környezet kialakítása

A korábbi tájház alapítási hullámok idején létrehozott tájházak többségének nem volt anyagi forrása a folyamatos felújításokra és állagmegőrző munkálatokra, így a 2000-es évek végére az

épületek állapota erőteljesen leromlott. Mind az épület fennmaradásához mind a tájház újrapozicionálásához nélkülözhetetlen a tájház és környezetének renoválása mindezt a tájházra vonatkozó szabályrendszerek figyelembevételével. Az elmúlt néhány évben a különböző pályázati forrásoknak köszönhetően számtalan tájház nyerte vissza régi fényét. A COVID-19 világjárvány 2020 tavaszán bezárta a tájházak kapuit, így a látogatók nélküli időszak lehetőséget biztosított a munkálatok zavartalan elvégzésére, amelyre ösztönzően hatott a hagyományörző rendezvényekre elnyert pályázati források átcsoportosítása. A felújítások során jellemző volt a tetőjavítás- és csere, a festés, a vakolatjavítás, az elektromoshálózat korszerűsítés, amely sok tájház esetében időszerűvé vált az épület és a gyűjtemény biztonsága érdekében. Azonban nem csak az épület karbantartására volt ideális a pandémia időszaka, hanem a műtárgy gyűjtemény karbantartására, restaurálására és digitalizálására is. Azon tájházak, amely éltek e lehetőségekkel megújult környezettel várhatták újra a látogatókat, ezzel támogatva a látogatók mihamarabbi megjelenését.

Interpretáció megjelenése a tájházakban

A keresleti trendek átalakulásának hatására a muzeális intézményekben a hangsúly áthelyeződött a kiállított tárgyakról a látogatókra, ugyanis egy tárgy önmagában már nem feltétlenül képes a hosszútávú érdeklődés fenntartására. A bemutatásnak kulcsszerepe van az új muzeológia ideológia szerint, miszerint már nem feltétlenül a kiállított tárgy, hanem annak kontextusa és az interpretáció a lényeg, ami a múzeumi élményígéretet, így a látogatói motivációt is nagyban befolyásolja (Ross, 2004). Az ezredfordulót követően érezhetővé vált a tájházak kiállítótereinek az újragondolása, a látogatói élményszerzés komplexitásának a biztosítása. Annak tükrében, hogy a tájházak, mint muzeális intézmények alapvető célja az elődeink értékeinek helyben, autentikus környezetben való megőrzése és bemutatása, így tehát igen alapos elgondolkodást igényelt az új keresleti trendek átültetése a tájházi környezetbe. A megújulás folyamatának eredményeként előtérbe került az interpretáció. Miért pont az interpretáció jelentette a megoldást? Az interpretáció egyfajta fordítást jelent, ami a helyi nemzetiség örökségértékeit bemutató tájházak esetében különösen fontossá vált, mert az idősebb generáció elvesztésével szűkül azok köre, akik releváns ismeretekkel rendelkeznek a kiállított tárgyak mindennapokban betöltött funkciójáról és azok használatáról. Egy-egy enteriőrben mára sok olyan szituációval, eszközzel találkozhatnak a látogatók, amit nem ismernek, nem tudnak értelmezni. Ennek következményeként csökken a látogatás élményének az eredményessége. A tájházi élményszerzés erősítését szolgálja az interpretáció, amely megértést, magyarázatot biztosít a látogatók számára, ezzel lehetőséget kínál az informális tanulásra és támogatja a hagyományos értékek átadásának valódiságát. Az interpretáció gazdag eszközkészlete számtalan lehetőséget nyújt a tájházak számára, melyből kiemelendő az élő interpretáció, azaz a tárlatvezető bevonása, amely tovább erősíti a személyes élményszerzést. Amit nagymértékben befolyásol a tárlatvezető felkészültsége, előadásmódja és személyisége. Az elmúlt évek elindult paradigmaváltás hatására megjelenő interpretáció jelentős mértékben csökkentette a korábban kialakított kedvezőtlen imázst, miszerint a tájházak unalmasak és porosak.

„Fennmaradás” – gazdasági és humánerőforrás háttér biztosítása

Pályázati források, többletforrások lehetősége

A tájházak gazdasági szempontból sok esetben nehéz helyzetben vannak, a fenntartói támogatáson kívül saját forrással aligha rendelkeznek, mivel a legtöbb tájház ingyenesen vagy csekély belépődíj megfizetésével látogatható. Azonban számos szakmai szervezet támogatása és állami forrás áll rendelkezésükre, melyek pályázatok formájában egyfajta eszközként szolgálnak a tájházak hosszú távú fenntartásához. A tájházak számára többletforrást jelentő pályázatok:

Nemzeti Kulturális Alap

Az 1993-ban létre hozott Nemzeti Kulturális Alap (továbbiakban NKA) az elmúlt évtizedek alatt a hazai és a határon túli kulturális élet finanszírozásának egyik legjelentősebb szereplőjévé vált. Az NKA egy állami pénzalap, melynek célja a nemzeti és az egyetemes értékek létrehozásának, megóvásának és terjesztésének támogatása. A rendelkezésre álló forrásokkal 18 állandó és 7 ideiglenes kollégium rendelkezik, amelyek különféle tematikájú pályázatok formájában támogatják a művészet és a kultúra minden területét (NKA, 2023). A tájházak számára a Múzeumok Kollégiuma, a Közművelődés Kollégiuma, a Népművészet Kollégiuma, az Örökségvédelem Kollégiuma, az Ismeretterjesztés és környezetkultúra Kollégiuma, a Kulturális fesztiválok Kollégiuma és az ideiglenes Petőfi 200 Ideiglenes Kollégium (pl.: irodalmi tájházak) szolgáltattak többletforrást. Azonban fontos kritérium, hogy csak a működési engedéllyel rendelkező intézmények jogosultak a pályázatok benyújtására. E követelmény ösztönözte a tájházakat a működési engedélyek megszervezésére, amely az elmúlt években folyamatos gyarapodással jellemezhető. Az NKA források igényelhetők a tájház fizikai állapotjavítására, mint pl.: infrastrukturális fejlesztés és karbantartás, bútorrestaurálás, kapu és kerítés javítás, de a szellemi tudás közvetítés formájának támogatására is kínál lehetőségeket (Bereczki, Pályázatok nyújtotta fejlesztési lehetőségek tájházak számára, 2022; NKA, 2023).

Népi Építészeti Program

A népi építészeti emlékek és a műemléki értéket képviselő vidéki épített örökség megóvása, megőrzése, fenntartása érdekében 2017-ben elindított Népi Építészeti Program (továbbiakban Program) támogatást nyújt egyedi védelem alatt álló népi építészeti emlékek helyreállításához. A Program a népi építészeti emlékek veszélyelhárításához, állagmegóvásához és részleges vagy teljes helyreállításához nyújt támogatást, melyre a védelem alatt álló épületek tulajdonosai, vagyongazdái, vagy használói nyújthatják be támogatási kérelmet. A magyar kormány által létrehozott és finanszírozott Programot 2019 óta a Teleki László Alapítvány bonyolítja le. 2020-ban és 2021-ben a tájházak számára külön elkülönített forrás állt rendelkezésre, ezzel növelve a tájházak által benyújtott kérvények sikerességét, azonban 2022-es évtől megszűnt az elkülönítés. A Programnak köszönhetően a közelmúltban számtalan tájház újult meg Dél-Dunántúlon és a Balatonfelvidéken, valamint pl.: a Parádi Tájház (egy komoly tűzvészt követően), Hartai Tájház, Sajólad Tájház, valamint kiemelkedő számban a Dél-Dunántúlon és a Balatonfelvidéken

(Bereczki, Pályázatok nyújtotta fejlesztési lehetőségek tájházak számára, 2022; Népi Építészeti Program, 2023).

A korábbi években jelentős pályázati forrást biztosított a Kubinyi Ágoston Program, mely 2020-ben került kiírásra utoljára. A Program jelenleg nem elérhető, ezért a vizsgálata nem képezte a kutatás részét.

Szakszerű irányítás és üzemeltetés

Az összegyűjtött és kategorizált műtárgyak és az autentikus építészeti környezet önmagában nem elég egy „élő” tájház üzemeltetéséhez, hiszen az elhivatott szakképzett munkaerő és vezetés nélkülözhetetlen a fenntartható tájház jövőjét illetően. Pozitívként említhető, hogy a civil szervezetek és a nemzetiségi önkormányzatok aktív munkájának köszönhetően egyre több településen kerül előtérbe a hagyományörzés és a helyi értékmentés, amely a helyi lakosság aktivitására is élénkítően hat. Napjainkban a tájházak sikeres üzemeltetése és irányítása igen komplex és összetett feladat, ezért elengedhetetlen a szakmai tudás elmélyítése és a szakképzett munkaerő alkalmazása.

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK) valamint a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatósága (MTKI) közös szervezésében útjára indult a Szabadtéri muzeológiai és tájházi szakági képzés, amely hiánypótló ismeretszerzési platformnak tekinthető a tájház vezetők, munkatársak és a téma iránt érdeklődő laikusok számára. A képzés keretében a résztvevők bepillantást nyerhetnek a múzeumvezetés és működtetés folyamatába, áttekintést kapnak a gyűjteménykezelés legfontosabb szabályrendszeréről, valamint a kiállítások interpretációja témakörében megismerhetik az ismeretátadás modern trendjeit. A megszerzett ismeretek és az elsajátított tudás hozzájárul a tájházak szakszerű vezetéséhez és azok hosszútávú fennmaradásához.

Összegzés

Hazánk kulturális turisztikai kínálatának egyik színfoltja a magyar és a magyarországi nemzetiségek értékeit őrző és bemutató tájházak. A muzeális intézményhálózaton belül igen sajátos helyzetben lévő tájházak életciklusa láthatóan fordulóponthoz érkezett. A megváltozott keresleti trendek és igények hatására a tájházak mind a muzeális szerepkörének, mind a közösségi civil térként való értelmezésének újragondolása szükséges, ahhoz, hogy a hagyományörzés színtereként említhető tájházak fenntarthatósága hosszútávon biztosított legyen a jövő generációi számára. A hosszútávon fenntartható tájház üzemeltetése három alappillére helyezhető. Anna érdekében, hogy a tájház ne csak egy autentikus építészeti környezetben elhelyezett gyűjtemények kiállítása legyen szükséges a helyi közösség motivációja, a tájház fenntartása iránti akarat. Továbbá kulcsfontosságú, hogy a tájház, mint muzeális intézmény és közösségi civil tér fontos legyen a közösség számára és részese legyen a település kultúráközvetítő elemeinek. Pótolhatatlan

tényezőként értelmezhető a szakmai tudatosság, azaz mind a tájház épületének és környezetének szakszerű feújítása és állagmegőrzése, mind pedig a kiállítás nyújtotta látogatói élmény maximalizálása. Végezetül nem elhanyagolható tényező a szükséges pénzügyi szükséglet és a szakképzett humánerőforrás biztosítása, amely a szakértői üzemeltetés és irányításon túl tudásbővítés iránti hajlandóságban és többletforrások igénybevételében nyilvánul meg. Összeségében megállapítható, hogy a sikeres tájházként emlegetett „élő” tájház kialakulásának alapfeltétele a személyes motiváció, a folyamatos megújulás iránti vágy, valamint a pénzügyi háttér előteremtése.

Irodalomjegyzék

Balassa, M. (1981). A tájházak muzeológiai és műtárgyvédelmi kérdései. Miskolci Hermann Ottó Múzeum Közleményei.

Balassa, M. (1997). A tájházakról. A Kriza János Néprajzi Társaság Értesítője, 15.

Bereczki, I. (2009). Tájházak Magyarországon. Tájházi Akadémia - Magyarországi Tájházak Szövetsége. (2021. 10. 16). Magyarországi Tájházak Szövetsége.

<https://www.tajhazszovetseg.hu/tajhaz-akademia/> [Hozzáférés dátuma: 2022. március 21.]

Bereczki, I. (2022.). Pályázatok nyújtotta fejlesztési lehetőségek tájházak számára. Tájházi Műhely (2022. 05. 24.), Szentendre.

Füzes, M. (1997). A népi építészter védelme. In magyar néprajz IV. Életmód. pp. 309-311, 320-323.

Kállai, E. (2010). A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának jelentése a kisebbségi kulturális jogok érvényesülésének vizsgálatáról. Budapest.

Szabylár, P. (2006). Tájházszövetség Alapszabálya. <http://www.heimatmuseum.hu/hu/szakmai-anyagok/55-a-tajhazszovetseg-alapszabalya> [Hozzáférés dátuma: 2021. szeptember 18.]

Népi Építészeti Program (2023). <https://www.telekialapitvany.hu/nepi-epiteszeti-program/> [Hozzáférés dátuma: 2023. június 17.]

NKA (2023). <https://nka.hu/kiemelt-kategoriak/szervezet/rolunk/nemzeti-kulturalis-alap/> [Hozzáférés dátuma: 2023. június 17.]

NKA (2023). <https://nka.hu/kategoria/kiemelt-kategoriak/archivum/palyazati-felhivasok/> [Hozzáférés dátuma: 2023. június 17.]

Ross, M. (2004). Interpreting the new museology. *Museum and Society*, pp. 84-103.

Schultz, É., & Szeidl, K. (2020). A visitor survey of the competitiveness of local museums in Hungary. In A. Aubert, "Elérési utak a turizmusban - Fenntartható, intelligens és befogadó városi modellek" X. Országos Turizmus Konferencia (old.: 45). Pécs.

Szeidl, K., & Aubert, A. (2018). German Local Museums as Civil Societies' Resurgent Community Spaces in Hungary. In 24th Biennial International Congress: Tourism & Hospitality Industry 2018 – Trends and Challenges. pp. 456-469. Opatija Horvátország: University of Rijeka

Szeidl, K., & Aubert, A. (2019). The German Ethnicity in the Cultural Tourism Market of Hungary/South Transdanubia. Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok, 4: 1-2, pp. 49-59.

Szeidl, K., & Aubert, A. (2020). The opportunities for function expansion of the German traditional country houses in Hungary (traditional country houses exploitation model). In A. Aubert, A. Mókusné Pálfi, & G. Nod (szerk.), Esettanulmányok a Dél-Dunántúli Turisztikai Régióból. pp. 192-203. Pécs: PTE TTK FFI Turizmus Tanszék.

1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700140.tv> [Hozzáférés dátuma: 2023. június 3.]

27/2015. (VI.2.) MvM a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló rendelet. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500027.mvm> [Hozzáférés dátuma: 2023. május 3.]